

Negyedéves jelentés

2005. április 15.

Tartalomjegyzék

I.	Monetáris politika	3
II.	A monetáris politikai eszköztár változása	5
	Az állami devizaforrás-bevonás piacra vezetése	5
	Változások a forint- és devizapiaci műveletek üzleti feltételeiben	5
III.	A pénzügyi közvetítő rendszer	6
	A pénzügyi közvetítő rendszer stabilitása, szabályozáspolitikai	6
	Jegybanki ellenőrzés	7
IV.	Devizatartalékok	8
V.	Emissziós tevékenység	9
	Készpénzforgalom	9
	Forgalomban lévő készpénz	9
	Forgalomban lévő bankjegyek	9
	Forgalomban lévő érmék	10
	Bankjegy- és érmeszakértői tevékenység	10
VI.	Fizetési rendszerek	12
	A VIBER-forgalom alakulása	12
	Csatlakozás a STEP2 rendszerhez, 2005. március 7-én elindult a HUNSTEP2 szolgáltatás	13
	A bankközi együttműködés, ülést tartott a Fizetési Rendszer Tanács	14
	Várható változások az értékpapír-elszámolási infrastruktúrában	14
	Felvigyázás	15
VII.	Az MNB statisztikai tevékenysége	16

Beszámoló az MNB 2005. első negyedévi tevékenységéről

I. Monetáris politika

A Monetáris Tanács 2005 első negyedévében mindhárom kamatmeghatározó ülésén csökkentette a jegybanki alapkamatot. A januári 50, a februári 75 és a márciusi újabb 50 bázispontos csökkentés nyomán az irányadó kamat szintje összesen 175 bázisponttal mérséklődött az első negyedévben. A jegybanki alapkamat csökkentését elsősorban az inflációs kilátások kedvező irányú változása tette lehetővé a Monetáris Tanács állásfoglalásai szerint.

A pozitív inflációs folyamatokat jól jelzi, hogy a 2004 közepén megindult inflációscsökkenés 2005-ben is folytatódott, sőt, az idei év elején a várakozásoknál jobban csökkent az infláció. A fogyasztóiár-index a decemberi 5,5% után februárban 3,2%-ra mérséklődött. Az infláció jövőbeli alakulása szempontjából meghatározó lehet, hogy az utóbbi hónapokban a maginflációs termékkörben markáns árscsökkenés tapasztalható, és februárban megindult a defláció a szolgáltatások körében is. A csökkenéshez számos olyan tétel járult hozzá, amire a monetáris politika hatást gyakorol, így a mutató csökkenése arra utal, hogy a kiszámítható kamatpolitika és a stabil árfolyam eredményesnek bizonyult az indirektadó-emelések miatt 2004-ben megugró árnövekedés fékezésében.

Az MNB február 21-én tette közzé a „Jelentés az infláció alakulásáról” című kiadvány aktuális számát. A jelentésben közölt előrejelzés szerint 2005 végére 3,6%-os, 2006 végére pedig 3,4%-os fogyasztói infláció várható. Az előrejelzés alapján a Monetáris Tanács úgy ítélte meg, hogy a korábbi jelentésben leírtakhoz képest nagyobb biztonsággal érhetők el a 2005 és 2006 végére kitűzött inflációs célok.

Az inflációs kilátások tartós javulásában jelentős szerepe volt a bérek kedvező alakulásának, ami a munkapiaci szükségések oldódására vezethető vissza. A nemzetgazdaság munkakereslete 2004

második felében csökkenni kezdett, ezzel egyidejűleg a munkanélküliség emelkedésnek indult. Így a munkapiaci szükségések enyhülése a bérinfláció lassulását eredményezte. A kitűzött célok elérésének továbbra is feltétele a fegyelmezett beralakulás a gazdaság egészében, illetve az, hogy a nominális bérek alkalmazkodjanak az alacsonyabb inflációs kilátásokhoz 2005-ben.

Az előrejelzés szerint a gazdasági növekedés a 2004-ben tapasztalt 4% után várhatóan a hosszú távú növekedési ütemnek megfelelő 3-4%-os sávban stabilizálódhat 2005-ben. A kissé alacsonyabb növekedést a mérséklődő lakossági fogyasztás további lassulása és a lakásberuházások visszaesése magyarázza. A növekedés szerkezetének ilyen megváltozása és a növekedés várt lassulása együttesen erősíthetik a deflációs hatásokat.

Az év eleji igen kedvező befektetői környezetben intenzív volt a tőkebeáramlás a feltörekvő piacokra, ami a forint árfolyamának fokozatos erősödésében, az állampapírpiazi hozamok csökkenésében tükröződött. Az erősödésben emellett szerepe volt a kedvező inflációs híreknek, illetve az óvatos monetáris politika folytatódására vonatkozó várakozásoknak, és a belföldi magánszektor devizaforrás-bevonásának is. A Monetáris Tanács a kedvező fejlemények ellenére kamatpolitikai lépéseiben figyelembe vette, hogy a magyar gazdaság fundamentális helyzetének megítélése nem javult jelentősen ebben az időszakban, és a befektetői hangulat várható változását is nagyobb bizonytalanság övezte, mint korábban. Az óvatos kamatpolitika szükségességét igazolta, a hosszú dollárhozamok március közepén lezajlott emelkedése, ami a globális tőkeáramlások megfordulásához, a feltörekvő piaci kockázati prémiumok emelkedéséhez vezetett. A változások nyomán megállt a kelet-közép-európai valuták felértékelődése, ki-

sebb mértékben a forint árfolyama is gyengült.

A 2004 végi költségvetési intézkedések és az eredményszemléletű hiányszámítás hazai módszertanának változásai egyelőre megnehezítik a fiskális folyamatok pontosabb megítélését, ugyanakkor az MNB számításai arra utalnak, hogy 2005-ben csak pótlólagos intézkedésekkel teljesülhet a meghirdetett költségvetési hiánycél. A Monetáris Tanács rendkívül fontosnak tartja, hogy a stabilitási és növekedési

paktum reformja, különösen a magánnyugdíjpénztári befizetések elszámolásának megváltozása ne vezessen a konvergenciaprogramban vállaltnál lazább fiskális politikához.

A 2004 végén módosított jegybanktvénynek megfelelően a köztársasági elnök 2005. február 28-i hatállyal négy új Monetáris Tanács tagot nevezett ki, ezzel 13-ra nőtt a tagok száma. Az új tagok először 2004. március 29-én vettek részt kamatmeghatározó ülésen.

II. A monetáris politikai eszköztár változása

Az állami devizaforrás-bevonás piacra vezetése

A múltban kialakult gyakorlat szerint a költségvetés devizaeszközeit nem a piacon, hanem az MNB-nél váltja át forintra. Az MNB 2004 februárjában a kormányzati devizakonverzió likviditási hatásainak semlegesítése érdekében úgy döntött, hogy az állami devizaforrás-bevonás egy részét megjeleníti a piacon. A Monetáris Tanács 2005. február 7-én áttekintette és eredményesnek ítélte meg ezt a gyakorlatot, ezért úgy döntött, hogy az MNB idén a 2004-ben alkalmazott módon folytatja a költségvetéshez kapcsolódó nettó devizaforrás-bevonás piaci megjelenítését. Az MNB továbbra sem kívánja befolyásolni a forint árfolyamának alakulását, ezért az eladásokra az év során sok részletben, kis tételekben és árelfogadó módon kerül sor a bankközi devizapiacra, a piaci helyzet és az OTC piaci szokványok figyelembevételével. Az ügyletek lehetséges partnerei az MNB-nél devizapiaci limittel rendelkező hazai és külföldi hitelintézetek.

Az európai uniós transzferekből és a külföldi kötvénykibocsátásokból származó állami devizaforrás-bevonás forintra konvertálása 2005-ben várhatóan mintegy 2,5 milliárd euró értékű MNB-nél történő devizaátváltást jelent. Az MNB ennek a devizakonverzióknak egy részét a devizataralékok szintjének növelésére fogja fordítani. A konverzió másik részét a jegybank a likviditásfelesleg csökkentése érdekében a 2004-ben kialakított gyakorlatnak megfelelően megjeleníti a devizapiacra.

Változások a forint- és devizapiaci műveletek üzleti feltételeiben

A MNB 2005. január 31-i hatállyal több ponton módosította a forint- és devizapiaci műveleteire vonatkozó üzleti feltételeket.

Az üzleti feltételekben a következő fontosabb változtatásokra került sor:

- A hitelek fedezetvizsgálata során az MNB figyelembe veszi a lejáró hitel fedezetéül lekötött, az MNB javára zárolt értékpapírokat. Ezáltal lehetővé válik a hitelek azonos értékpapír-portfólió fedezete melletti továbbgörgetése.
- Az MNB az üzleti feltételekben rögzítette jogát a fedezetként javára zárolt értékpapír-portfólió napon belüli rendkívüli átértékelésére.
- Az MNB-nek jogában áll felmondani az ügyfélnek nyújtott összes fennálló hitelt és elvonni a fedezetként zárolt értékpapírokat, valamint a pénzforgalmi számla egyenlegét, amennyiben az ügyfél a fedezetátértékelés miatti fedezetlenségét (pozitív limitet) a következő üzleti nap 12.00 óráig nem szünteti meg és a minimumegyenleg-követelményt sem teljesíti. Az MNB a fedezetelvonást követően az ügyféllel szemben fennmaradó követelése után a mindenkori jegybanki alapkamat kétszeresének megfelelő mértékű kamatot számít fel.
- A forint betéti ügyletek, valamint a sávon belüli devizapiaci ügyletek esetében az ügyfél forintoldali nemteljesítése esetén az MNB kényszerhitel nyújtásával éri el az ügylet teljesülését. A kényszerhitel a folyósításával egyidejűleg lejárttá és törlesztése esedékessé válik. A kényszerhitel kamata a mindenkori jegybanki alapkamat kétszerese.

Az MNB a sávszéli azonnali devizapiaci ügyletek körében a „fizetés fizetés után” (payment after payment, PaP) elvet alkalmazza, ami azt jelenti, hogy az ügyletből eredő kötelezettségének csak az ügyfél értéknapon (legkésőbb 13.00 óráig) történő teljesítésének megtörténte után tesz eleget.

III. A pénzügyi közvetítő rendszer

A pénzügyi közvetítő rendszer stabilitása, szabályozáspolitikája

2005. I. negyedévében, előzetes adatok alapján az MNB áttekintette a magyar bankrendszer 2004. évi teljesítményét, mely ellentmondásos képet mutat: a hitelintézetek minden korábbi szintet meghaladó jövedelmezőséget értek el, ugyanakkor több aggodalomra okot adó fejlemény volt megfigyelhető. A hitelezési aktivitás dinamikus bővülése nagyobb részben devizában valósult meg és a jelenség további térnyerése valószínűsíthető. Változást jelent, hogy a devizahitel-bővülés meghatározó része már nem kizárólag euróhoz kötődött, a svájci frankban nyújtott hiteleknel is jelentős volumennövekedés volt tapasztalható. A vállalkozók devizában történő eladósodottságának súlya folyamatosan nő, a devizahitelek térnyerése már a kis- és középvállalati szegmensben is általános. 2004. második negyedévtől a lakáshiteleknel megjelenő devizaalapú hitelezés népszerűsége töretlen, bár a teljes lakáshitel-állományon belül a devizahitelek súlya továbbra is relatíve alacsony, 8,2%. A személyi és a szabad felhasználású jelzáloghiteleknel azonban a devizahitelek aránya már megközelíti a 30%-ot. A pénzügyi vállalkozások jelentősége a hazai pénzügyi közvetítő rendszeren belül nő, a piacvezető, alapvetően banki hátterű, gépjármű-finanszírozással foglalkozó leányvállalatok jellemzően a lakosságot és a kis- és középvállalkozásokat hitelezik devizában. A bankrendszeri folyamatok értékelését az MNB a *Jelentés a pénzügyi stabilitásról* című kiadványában 2005. II. negyedévében teszi közzé.

2005. I. negyedévében az MNB fogadta az IMF és a Világbank közös delegációját, melynek szakmai programja egyrészt a IV. cikkely szerinti szokásos éves konzultációt valamint az IMF Financial Sector Assessment Program elnevezésű 2000. évi vizsgálatának frissítését tartalmazta. A főosztály munkatársai az aktuális pénzügyi stabilitási kérdésekről, a lakossági hitelezésről – benne a dinamikus növekvő lakáshitelezésről, a devizahitelezésről, a

jegybank Hitelezési felmérésének eredményeiről, a Stabilitási jelentések megállapításairól, a hazai pénzügyi szabályozás aktuális kérdéseiről, valamint az ún. stressztesztek eredményeiről adtak tájékoztatást az IMF delegáció részére.

Az első negyedévben két Stabilitási Fórum került megrendezésre. A februári fórumon a fogyasztási hitelezésről készült tanulmány került bemutatásra, amit a bank-szektor képviselőivel tartott vita követett. A megbeszélés középpontjában a gépjármű-hitelezés és annak kockázatai álltak. Márciusban az MNB hitelezési felmérésének eredményét mutatta be a felmérésben részt vevő hitelintézetek képviselői számára. A felmérés összesített eredménye – amelyet az MNB honlapján is publikált – a verseny erősödését, a kockázatvállalási hajlandóság emelkedését mutatja. A kockázati versenyt a pénzügyi vállalkozások esetében már tényként kezelik a megkérdezett hitelezési vezetők. A bankok képviselői hitelezési hajlandóságuk növekedését jelezték a kis- és középvállalati szektor finanszírozása terén, kockázati sztenderdjeik fokozatos enyhítése mellett. A Stabilitási fórumokat a jövőben gyakrabban kívánja megrendezni az MNB üzeneteinek hatékonyabb kommunikációja és a pénzügyi közvetítés szereplőivel fenntartott szakmai kapcsolatok erősítése céljából.

Februárban és márciusban sor került a pénzügyi stabilitás fenntartásában érintett intézmények közötti rendszeres negyedéves vezetői és szakértői ülésekre. A Pénzügyi Stabilitási Bizottság, valamint az MNB-PSZÁF kétoldalú megbeszéléseken a pénzügyi stabilitást érintő aktuális kérdések, köztük a bázeli tőkeegyezmény bevezetésének előkészítésével kapcsolatos tendenciák, szabályozás szerepeltek.

Szintén az új bázeli tőkeegyezmény hazai átvételére való felkészülés jegyében az MNB munkatársai az I. negyedévben szinte folyamatosan véleményezték a szabályozás gyakorlatban alkalmazott követelményrendszerét kidolgozó Joint Working Group on Validation munkaanyagait. A

szakértői csoport egyik almunkacsoportjának – melynek vezetését az MNB munkatársa látja el – két napos munkacsoportülését az MNB-ben rendezték meg.

A hazai jogszabályalkotásban napirenden levő Tpt. módosításhoz az MNB a Piaci Visszaélések és a Prospektus irányelvek átvételében nyújtott segítséget. Ezenfelül véleményével segítette a felügyeleti jogkörök bővítését célzó törekvések érvényesülését, valamint a piaci változtatási igények jogosságának felmérését.

Jegybanki ellenőrzés

A jegybank a 2005. évi helyszíni ellenőrzések tervezésének folyamatában, az elmúlt évek gyakorlatához hasonlóan,

meghatározta az év kiemelt vizsgálati szempontjait. Ezen részletes szempontokat a honlapján meghirdette. A hitelintézeteknél, egyéb pénzügyi és nem pénzügyi vállalatoknál és pénzfeldolgozóknál végzett átfogó és témavizsgálatok során a jegybank 2005-ben is kiemelt hangsúlyt fektet az adatszolgáltatások összeállítási rendjének áttekintésére, a szabályozottság, a folyamatba épített és a vezetői kontroll meglétének, valamint a szabálykövető magatartásnak a vizsgálataira.

Az ellenőrzési terület az I. negyedévben 8 intézménynél (3 bank, 7 bankfiók, 4 szövetkezeti hitelintézet, 1 nem pénzügyi vállalat) végzett helyszíni ellenőrzést.

IV. Devizatartalékok

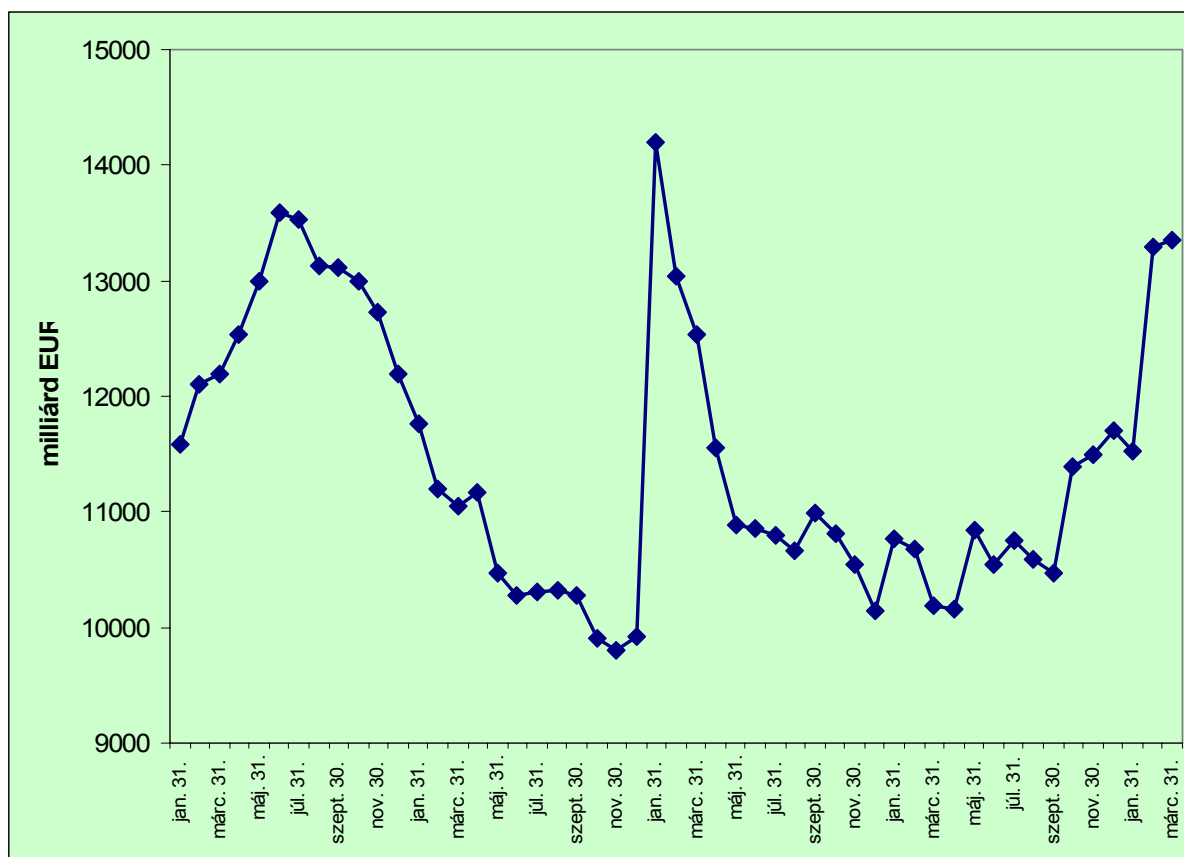
2005 első negyedében a hivatalos devizatartalékok nagysága december végi 11 702 millió euróról 13 355 millió euróra emelkedett március végére. A változás mögött a következő tényezők állnak:

A magyar állam és az MNB finanszírozási tételeiből kiemelkedik a januári 1 500 millió összegű dollár, illetve a februári 1 000 millió értékű euró fix kuponozású kötvénykibocsátás. A törlesztések és kamatfizetések összege kevéssel több, mint 400 millió euró volt.

Az EU-transzferekhez kapcsolódó devizakonverzió 121 millió euróval csökkentette a tartalékok állományát. A hivatalosan meghirdetett bankközi devizapiaci euróértékesítés 90 millió euró volt.

A rövid lejáratú betétállomány ingadozása összesen további 65 millió eurós emelkedést eredményezett az időszak tartalékszintjében. A kötvényportfóliókon realizált hozam 60 millió euró volt.

1. ábra: A hivatalos devizatartalékok alakulása 2001 elejétől

V. Emissziós tevékenység

Készpénzforgalom

2005 I. negyedévében a Magyar Nemzeti Bank pénztárai 918 milliárd forint értékű készpénzforgalmat bonyolítottak le, amely 8%-kal meghaladta az előző év hasonló időszakában bonyolított pénztári forgalom értékét. A készpénzforgalom növekedését a jegybankba befizetett készpénz értékének 8%-os csökkenése, valamint a kifizetett bankjegyek és érmék értékének 29%-os emelkedése eredményezte.

Az I. negyedév folyamán, a váltásokat is figyelembe véve, az ügyfelek 81,6 millió darab, 444 milliárd forint értékű bankjegyet fizettek be az MNB pénztáraiba. A befizetett mennyiség 9%-kal, az érték 8%-kal csökkent az elmúlt év azonos időszakához viszonyítva.

2005 I. negyedévében az MNB pénztáraiból a váltásokkal együtt 85,7 millió darab, 473 milliárd forint értékű bankjegy került forgalomba, ami a mennyiségét tekintve 19%-kal, értékét tekintve 29%-kal volt magasabb az elmúlt év forgalmánál. A növekedést elsősorban szezonális hatások okozták. A húsvéti ünnepekkel kap-

csolatos kiskereskedelmi forgalomnövekedés 2005-ben egy hónappal korábban, márciusra esett, szemben az előző évekkel.

A negyedév folyamán a jegybanki készpénzforgalom 27,5%-a a Magyar Nemzeti Bank négy regionális központjának pénztárain keresztül bonyolódott le.

Forgalomban lévő készpénz

2005. március 31-én a forgalomban lévő készpénz értéke 1473 milliárd forint volt, amely 9,9 százalékkal (133 milliárd forinttal) volt több, mint az előző év hasonló időszakában. A 2005 I. negyedévében egy lakosra átlagosan 146 ezer forint összegű készpénz, 24 darab bankjegy és 233 darab érme jutott. Az elmúlt év hasonló időszakához képest az egy főre jutó készpénz értéke 9,8%-kal, a bankjegyek száma 1 darabbal, míg az érméké 20 darabbal emelkedett.

A forgalomban lévő készpénzállomány értékén belül a bankjegyek aránya a korábbi évekhez hasonlóan 98%, az érméké 2% volt.

1. táblázat: Forgalomban lévő készpénz

	2004. márc 31.	2005. márc 31.	Változás	
	milliárd forint			%
Bankjegyek	1 313,9	1 444,8	130,9	110,0%
Érmék	23,9	25,4	1,5	106,3%
Forgalmi készpénzállomány	1 337,8	1 470,2	132,4	109,9%
Emlékpénzek	2,7	3,1	0,4	114,1%
Forgalomban lévő készpénz	1 340,5	1 473,3	132,8	109,9%

Forgalomban lévő bankjegyek

2005 I. negyedév végén a forgalomban lévő bankjegyállomány értéke 1 445 milliárd forint volt, 10%-kal több, mint egy évvel ezelőtt. A forgalomban lévő bankjegyek darabszáma 245 millió darab volt, 7,7%-kal nőtt az előző év március 31-hez

képest. A 20 000 forintos címletnek a forgalomban lévő bankjegyek darabszámán belüli részaránya tovább nőtt 10%-ra, míg ugyanebben az időszakban az értéken belüli aránya 32%-ról 35%-ra emelkedett. A forgalomban lévő bankjegyek darabszámán belül a legmagasabb arányt, 30%-ot továbbra is a 10 000 forintos képviselte.

Bár részaránya az elmúlt év hasonló időszakához viszonyítva a darabszámot tekintve csak csekély mértékben változott,

az értéket tekintve 2 százalékponttal csökkent.

2. táblázat: Forgalomban lévő bankjegyek 2005. március 31-én

Címletek	Mennyiség	Érték	Megoszlás (%)	
	millió darab	milliárd forint	mennyiség	érték
20 000 forint	25,1	501,5	10,2	34,7
10 000 forint	73,1	731,1	29,8	50,5
5 000 forint	22,9	114,5	9,3	7,9
2 000 forint	17,0	34,0	7,0	2,4
1 000 forint	44,2	44,2	18,0	3,2
500 forint	22,9	11,5	9,4	0,8
200 forint	39,8	8,0	16,3	0,5
Összesen	245,0	1 444,8	100,0	100,0

Forgalomban lévő érmék

2005 I. negyedév végén 2353 millió darab érme volt forgalomban, 9%-kal, 199 millió darabbal több, mint az előző év hasonló időszakában. A növekmény több mint 70%-a a kis címletű (1 és 2 forintos) érmék kiáramlásából származott. A forga-

lomban lévő érmék értéke 6%-kal (1,5 milliárd forinttal) emelkedett ugyanezen időszak alatt.

2005. I. negyedév végén a forgalomban lévő érmék címletek szerinti megoszlásában sem a darabszámot, sem az értéket tekintve nem volt számottevő változás az elmúlt évhez viszonyítva.

3. táblázat: Forgalomban lévő érmék 2005. március 31-én

Címletek	Mennyiség	Érték	Megoszlás (%)	
	millió darab	millió forint	mennyiség	érték
100 forint	129,5	12 953,7	5,5	51,0
50 forint	78,2	3 909,8	3,3	15,4
20 forint	156,7	3 133,4	6,7	12,3
10 forint	189,5	1 894,9	8,1	7,5
5 forint	254,5	1 272,6	10,8	5,0
2 forint	706,3	1 412,7	30,0	5,5
1 forint	838,3	838,3	35,6	3,3
Összesen	2 353,0	25 415,4	100,0	100,0

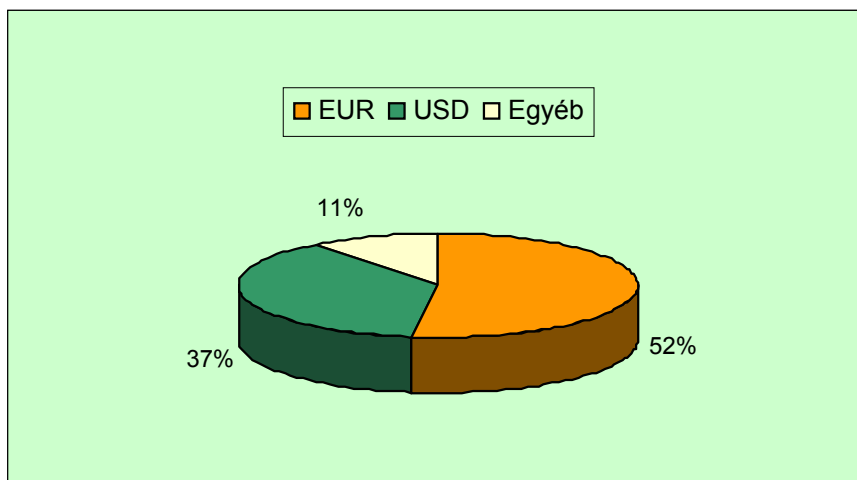
Bankjegy- és érmeszakértői tevékenység

Az uniós csatlakozást követő 2004. év végéig tartó felkészülési szakasz után 2005. január elsejétől megvalósult a teljeskörű kapcsolódás az EKB hamisítványfigyelő rendszeréhez, a CMS-hez (Counterfeit Monitoring System), ilymódon nemzetközi kötelezettségeinknek eleget

téve Magyarország is aktív résztvevője lett az euró készpénz hamisításának megelőzését, felderítését, visszaszorítását célzó intézményrendszernek.

2005 első negyedévében a korábbi években kezdődött csökkenő tendenciát folytatva 215 esetből mindössze 262 db hamis valuta – többnyire euró és USD – került lefoglalásra.

2. ábra: Hamis valuták 2005. I. negyedévében

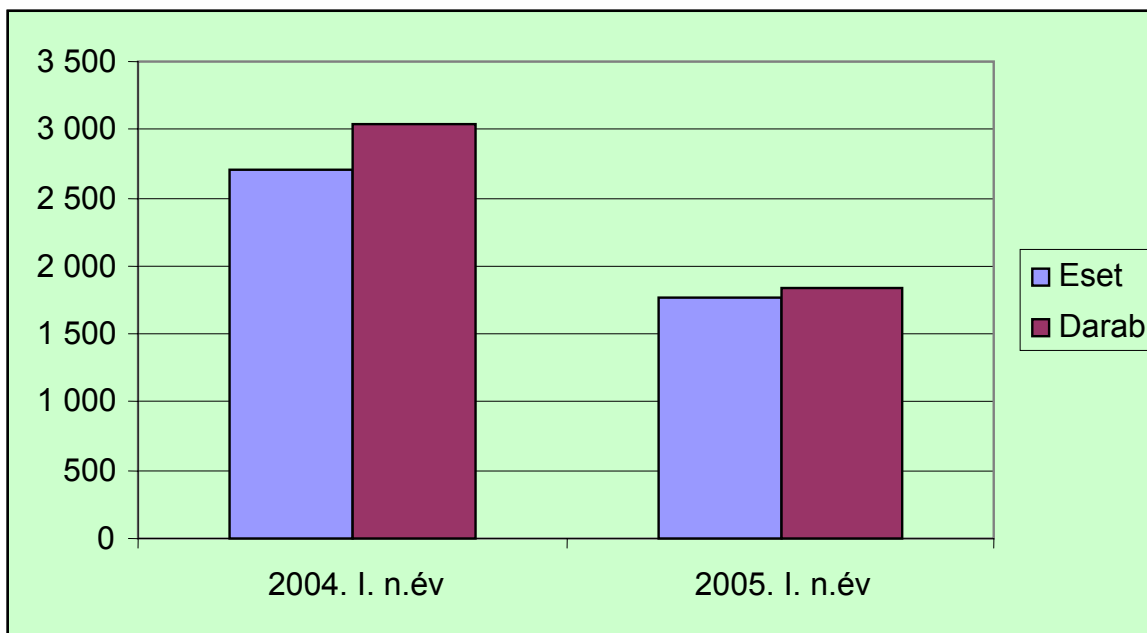
Az MNB szakértői 2005 első negyedévében 1759 esetből származó 1837 darab, a forgalomból lefoglalt forintbankjegy-hamisítványt vizsgáltak, ami jelentős, 40%-os csökkenést mutat az előző év azonos időszakához képest.

A hatóságok eredményes felderítő tevékenységnek köszönhetően 11 esetben

már a forgalomba hozatalt megelőzően sikerült a hamisítványokat lefoglalni.

Nyomdai úton a forintbankjegyeket továbbra sem hamisítják, az összes vizsgált hamisítványt valamely irodai sokszorosító eszközzel (színes fénymásolóval, nyomtatóval) állították elő.

3. ábra: A forinthatamisítások eset- és darabszáma

VI. Fizetési rendszerek

A VIBER-forgalom alakulása

2005. első negyedében a VIBER-rendszerben kiegyenlített fizetési megbízások száma 158,5 ezer db volt, összesen 130,8 billió (ezermilliárd) Ft értékben. A forgalom mutatja, hogy az előző negyedévhez képest a fizetési forgalomban elszámolt tranzakciók száma 3,4%-kal, míg értéke (125,3 billió Ft) 4,4%-kal *nőtt*.

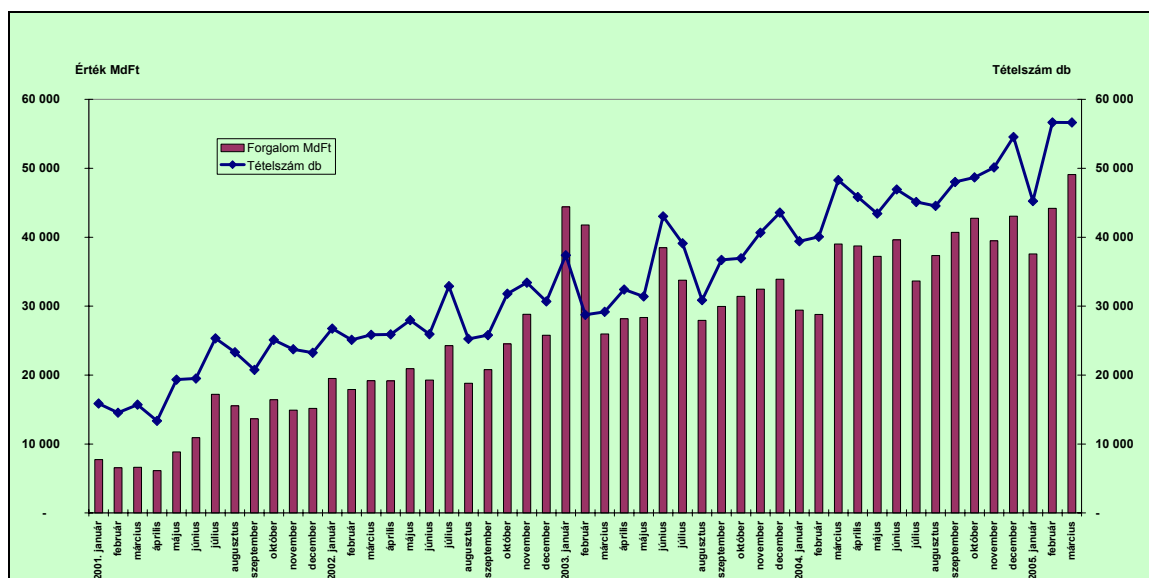
Az előző év azonos időszakához mérve a növekedés látványosabb: a tételszámot tekintve 24,1%, a forgalom értéke szerint pedig 34,6% volt.

A tárgynegyedévben a havi átlagos forgalmi érték 43,6 billió Ft volt, mely összeg

meghaladja az eddigi összes (negyedév forgalmi értékéből számított) átlagos havi forgalmi értéket. A tárgynegyedévi havi *átlagos tételszám* is meghaladta az eddigi legmagasabb értéket: 52,8 ezer db volt (a havi csúcs tételszámot 2005. februárban érte el a rendszer 56,7 ezer db tétellel, 2005. március hónap *átlagos forgalmi értéke* /49 095 milliárd Ft/ meghaladta a 2003. januári forint elleni spekuláció miatt kialakult eddigi csúcstól /44 399 milliárd Ft/). A tételszámok növekedése a bank-to-bank megbízásoknál, valamint a bankok ügyfelei által kezdeményezett fizetéseknél volt a legjellemzőbb.

Az elmúlt négy évre értékben és tételszámban mutatkozó fejlődést szemlélteti a következő ábra.

4.ábra: A VIBER-ben lebonyolított fizetések értéke és darabszáma (2001-2005)

A negyedévre számított *átlagos napi tételszám* 2 557 db, ami az előző negyedévre számított értéket (2 359 db) 8,4%-kal múlja felül. A forgalom *napi átlagos értéke* 2 110 milliárd forint volt, szemben az előző negyedév 1 927 milliárd Ft/nap adatával.

2005. első negyedében február 21-én számolták el a *legtöbb megbízást* a

VIBER-ben, 5 143 db tételt, a negyedév napi csúcsgorgalma viszont március 16-án volt 4 190 milliárd forinttal.

A bankok által képzett napközbeni *hitelkeret átlagos napi állománya* 416,5 milliárd forint volt, azaz a számlapénz mellett a likviditás növelésének céljából zároltatott értékpapírok összege 2005.

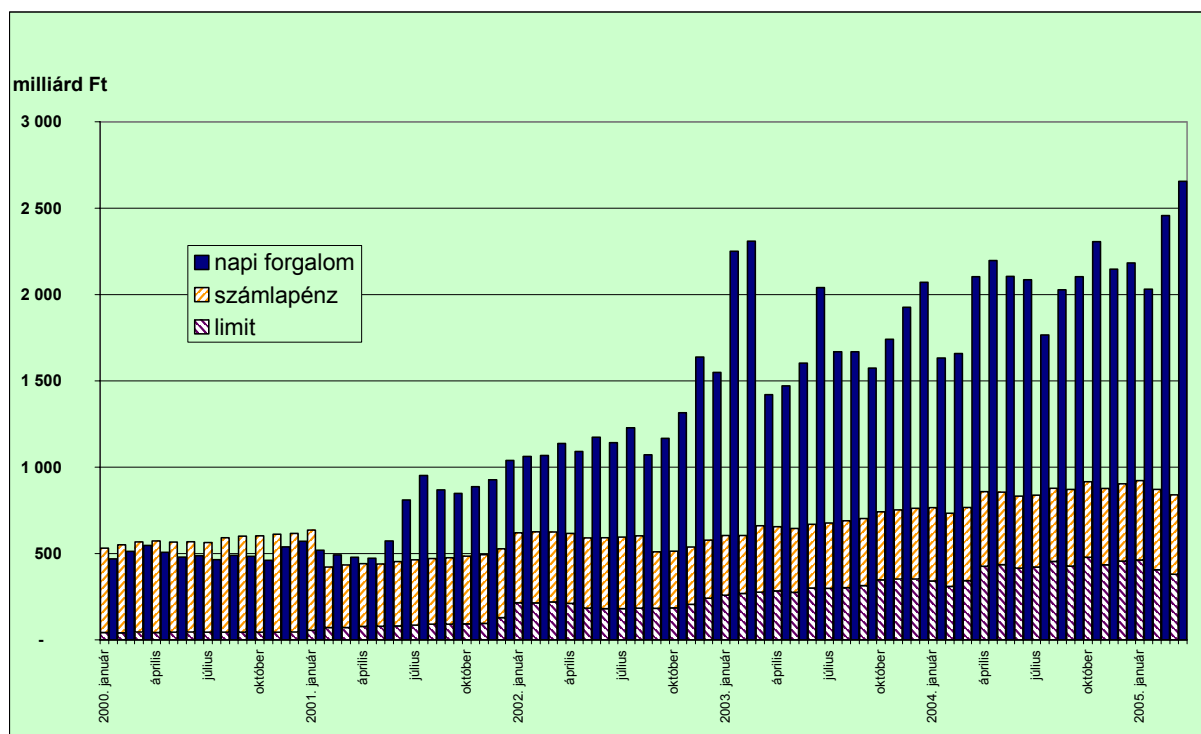
első negyedében 8,8%-kal csökkent az előző negyedévhez képest. 2004. év azonos időszakához képest jelentős, 25,7%-os a növekedés, miközben az átlagos napi pénzforgalom (2 380,9 milliárd Ft) is nőtt 32,5%-kal az előző év hasonló időszakához képest (napi 1 797,4 milliárd forint).

A bankrendszer átlagos napi likviditásának és pénzforgalmának havi alakulását mutatja a következő grafikon. Az átlagos napi forgalom a napi likviditás 2,73-szeresét teszi ki a negyedévet tekintve. (A forgalom és a likviditás aránya az egyes hónapok átlagát számolva 2,20-2,82-3,16). A likviditáson belül a napközbeni hitelkeret

aránya az előző negyedévhez képest csökkent. A napi forgalom likviditáshoz viszonyított aránya ingadozó, hosszabb távon növekedést mutat.

A vizsgált negyedévben tapasztalható - a pénzforgalom céljára rendelkezésre álló - „szűkebb” likviditás együtt járt a bankoknak az előző negyedévhez mért VIBER-beli sorban állásának növekedésével. A sorban álló tételek száma az előző negyedévhez képest 27%-kal, a sorban álló összegek értéke ugyanezen időszakban 31,3%-kal nőtt. A szűkebb likviditás ellenére nap végére minden tétel teljesült, fedezetlenség miatt nem volt visszautasítás.

5.ábra: A bankok napi átlagos likviditásának (számlapénz+limit) és a pénzforgalmának összevetése

Csatlakozás a STEP2 rendszerhez, 2005. március 7-én elindult a HUNSTEP2 szolgáltatás

Az Európai Parlament és a Tanács 2560/2001 számú rendelete előírja, hogy a belföldi és az Európai Gazdasági Térségen (EU és EFTA) belüli 12 500 eurónál

kisebb összegű euróátutalások díja egyezzen meg.

Az Euro Banki Társulás 2003. április 28. óta működteti a STEP2 klíringrendszert, az EU-tagországok közötti, kisösszegű – 12 500 eurónál kisebb értékű – átutalások elszámolására létrehozott automatizált, gyors és olcsó elszámoló rendszert.

Az Euróavezet Jegybankjai és az Európai Fizetési Tanács határozott elvárása, hogy az eurót nem alkalmazó EU-országok bankjai is kapcsolódjanak be az euró fizetési rendszerekbe.

Az MNB a GIRO Rt.-vel közösen hozta létre azt az elszámoló-rendszert, amelyen keresztül elszámolja és kiegyenlíti a bejövő és kimenő STEP2 euróátutalásokat.

A Magyar Nemzeti Bank közvetlen tagként - az osztrák, német, szlovén, olasz, holland jegybankokhoz hasonlóan - 2005. március 7-étől csatlakozott a rendszerhez, és üzleti alapon közvetett tagságot kínál HUNSTEP2 szolgáltatás néven azon hitelintézetek részére:

- amelyek eddig nem csatlakoztak más külföldi bankon keresztül a STEP2 rendszerhez,
- amelyek már csatlakoztak közvetett résztvevőként más külföldi bankon keresztül, de a jövőben az MNB-n keresztül bonyolítanák le STEP2 forgalmukat.

Emellett az MNB az „entry point” funkció ellátásával megvalósítja a magyarországi bankok teljes körű címezhetőségét, mellyel a hazai IBAN-nal rendelkező bankszámlák teljes körben címezhetővé váltak.

Az MNB-vel eddig 13, főként kisebb és közepes bank, illetőleg a BKR tag nem integrált takarékszövetkezetek írták alá a csatlakozási szerződést. Ezen túlmenően, néhány hitelintézet már jelezte későbbi csatlakozási szándékát. A csatlakozás lehetősége folyamatosan nyitva áll a hitelintézetek részére. A részvétel természetesen a bankok üzleti döntésének függvénye. A HUNSTEP2 szolgáltatás igénybe vétele jelentős költségmegtakarítást eredményez, ezért az MNB azt várja, hogy egyre több bank él e lehetőséggel.

A bankközi együttműködés, ülést tartott a Fizetési Rendszer Tanács

Fennállásának harmadik évében ötödik alkalommal ült össze a Fizetési Rendszer Tanács. A legutóbbi, 2004 novemberében tartott tanácsülés óta elvégzett munkáról

számoltak be az FRF egyes munkacsoportjainak vezetői. A Tanács meghatározta az egyes projektek kidolgozásának további lehetséges irányait, fő feladatait, ezek értelmében folytatja munkáját a csoportos beszédések kiterjesztésével, a postai csekkek bankkártya segítségével, arra alkalmassá tett ATM-termináloknál történő befizetésének lehetőségeivel, a mobiltelefonoknak a fizetések területén történő lehetséges felhasználásával és az elektronikus fizetési csatornák kárviselési szabályozásával foglalkozó jogi munkacsoport.

Két fontos témában hozott döntést a tanács új munkacsoport indításáról: az egyik a közigazgatási illetékek elektronikus fizetési lehetőségeinek felmérését, a másik a GIRO Rt. új elszámoló műve funkcionális specifikációjának kidolgozását célozza meg.

A jövőben az Európai Fizetési Tanáccsal (EPC) való szorosabb együttműködés érdekében, a hazai résztvevők hatásosabb munkavégzésének támogatására, az FRF szakértői közvetlenül fognak segítséget nyújtani és együttműködni a magyar képviselővel és a munkacsoportokban tevékenykedő kollégákkal.

Várható változások az értékpapír-elszámolási infrastruktúrában

A KELER Rt. mint tőkepiaci elszámolóház, a tőzsdei azonnali értékpapír-piaci ügyletek, valamint a származékos ügyletek tekintetében saját tőkéjével garanciát vállalva, központi szerződő félként (CCP) jár el. Ugyanakkor a KELER Rt.-nél, mint központi értéktárnál kerülnek zárolásra, MNB kedvezményezettséggel, a monetáris politikai műveletekhez, illetve a fizetési rendszerekhez kapcsolódóan nyújtott jegybanki hitelek értékpapírban megképzett biztosítékai. A központi értéktár funkció biztonságos és zavartalan működése ezért kiemelt jelentőségű a jegybanki monetáris politikai eszközök hatékony alkalmazása, a fizetési rendszerek zökkenőmentes működése, s ezáltal a pénzügyi stabilitás biztosítása szempontjából.

A jegybanki monetáris politikai célok megvalósítása, a pénzügyi stabilitás biztosítása indokoltá teszi a KELER Rt. központi

szerező fél és központi értéktári funkciójának jogilag elkülönült gazdasági társaságokba való szétválasztását.

A szükséges jogszabály-módosítások érdekében az MNB 2005. tavaszán javasolta a Pénzügyminisztériumnak a Tpt. olyan értelmű módosítását, ami előírná egyfelől az értéktári, értékpapírszámla-vezetési, másfelől a garanciavállalást és kockázatkezelést is magába foglaló klasszikus elszámolási funkciók szervezeti szétválasztását.

Felvigyázás

Az MNB felvigyázási tevékenysége magában foglalja a rendszerekkel kapcsolatos követelmények meghatározását, szabályozását, adatgyűjtést és elemzés útján a rendszerek működésének folyamatos figyelemmel kísérését és ellenőrzését, **nemzetközileg elfogadott alapelvek és ajánlások alapján a rendszerek időszakonkénti átfogó értékelését**, a rendszerek biztonságos működése érdekében szükségesnek tartott intézkedések előírását és ezek megvalósulásának a nyomon követését.

2004 második félévében mind a VIBER, mind a BKR átfogó **értékelését** elkészítette a PEF, a vonatkozó **ún. BIS-alapelvek szerint**. Az értékelések eredményét 2005 márciusában hagyta jóvá a BSzB. Az értékelések főbb megállapításai az alábbiakban összegezhetők:

- a VIBER és a BKR igen nagymértékben megfelel a BIS alapelveknek, ugyanis,
- a rendszerek üzletszabályzatai világosak, áttekinthetőek, a transzparencia követelményének megfelelően a működtető intézmények mindenki számára hozzáférhetően nyilvánosságra hozták őket honlapjaikon,
- mindkét rendszer magas működési megbízhatóságot biztosító informatikai infrastruktúrával, tesztelt üzletmenet-folytonossági tervvel és földrajzilag elkülönült helyen lévő háttérközponttal rendelkezik,
- a jegybank a rendszerek zökkenőmentes működése érdekében értékpapír-fedezet mellett napközbeni hitelkeretet biztosít azon tagok számára, amelyeknek számlájuk van nála, és arra igényt tartanak,
- a teljesítés véglegességéről szóló törvény hatályba lépésétől kezdődően kiváltságos jogi védelemben részesíti mind az e rendszerekben továbbított átutalásokat és azok nettósítással történt elszámolásait, mind pedig a résztvevők e rendszerekben keletkezett kötelezettségei teljesítésének fedezetéül szolgáló biztosítékokat és óvadékokat.

VII. Az MNB statisztikai tevékenysége

A 2005. évben érvényes adatszolgáltatásokat a jegybank a 8/2004. (XII. 19.) MNB rendeletben és a 2005. évre vonatkozó Országos Statisztikai Adatgyűjtési Program (OSAP) keretében rendelte el.

2005. I. negyedévében a fizetésimérleg-statisztikában a következő változtatásokra került sor: Az idegenforgalom és az üzleti szolgáltatások területén megtörtént – a korábban használt pénzforgalmi adatok helyett – a KSH adatainak átvétele és beépítése a fizetésimérleg-statisztikába. Ennek eredményeként a fizetésimérleg-statisztika összhangba került az idegenforgalom és az üzleti szolgáltatások területén is a KSH által publikált adatokkal. Az idegenforgalmi adatok esetében 2000-ig, az üzleti szolgáltatásoknál 2004. év elejéig történt meg a visszavezetés. To-

vábbi változást jelentett a közvetlentőkebefektetésekre vonatkozó kérdőív feldolgozásából adódó új információk beépítése.

A fenti változtatások miatti korrekciót az MNB a meghirdetett revíziós politikának megfelelő ütemezés szerint végezte el, és a korrigált adatokat 2005. március 31-én – a 2004. IV. negyedéves statisztikák publikálásával egyidejűleg – tette közzé.

2005 márciusában az MNB megjelentette a „Közvetlen tőkebefektetés statisztika Magyarországon 1995-2003” című kiadványát, amelyben az állományi és a forgalmi statisztikákat egységes szerkezetbe rendezve mutatja be a külföldiek magyarországi és a magyarok külföldi közvetlentőke-befektetéseinek alakulását.